

Från goda intentioner till gemensam handling – det här händer när patienten blir medskapare PÅ RIKTIGT!

Socialstyrelsens referensgrupp för patient- och närstående:

Sven Jonsson, Njurförbundet

Jenny Wetterling, Riksförbundet för social och mental hälsa, RSMH

Carina Alm, ILCO Tarm- uro- och stomiförbundet

Agera för säker vård?

AGENDA:

- Vad innebär patienten som medskapare?
- Goda exempel 1
- Goda exempel 2
- Goda exempel 3
- Frågor?

Vad vill vi
belysa idag?

- Patientsäkerhet kräver samarbete – på riktigt
- Patientens röst är inte ett tillval – det är en förutsättning
- Dagens tips: från strategi till verklighet

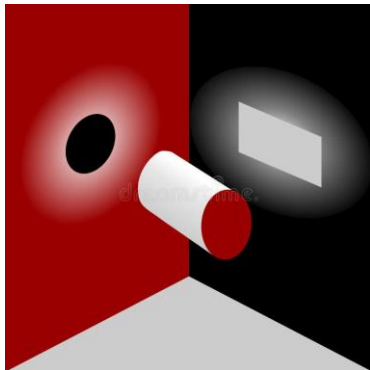

Vår målbild

- Patient- och närståendeföreträdare
= självklar samarbetspartner
- På alla nivåer = nationellt, regionalt och lokalt
- Tillsammans → skapar vi en tryggare, mer träffsäker vård

Vad krävs för ett bra partnerskap?

- Samsyn – förstå varandra
- Samverkan – jobba strategiskt tillsammans
- Samarbete – gör konkreta saker ihop

Bildkälla: <https://se.dreamstime.com/se-diagramet-fr%C3%A5n-olika-perspektiv-image137726385>

Bildkälla: <https://kunskapsguiden.se/aktuellt/stod-for-personcentrerad-samverkan-mellan-vardgivare-och-socialtjansten/>

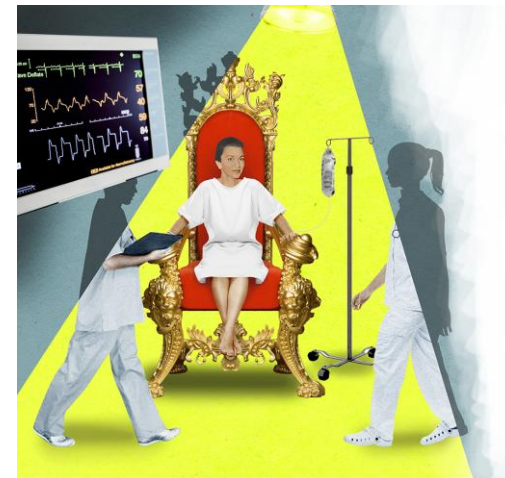
Bildkälla:
<https://www.samverkandesjukvard.se/medarbetarsidan/lokal-samverkan/>

Varför behövs patientsamverkan?

- Det finns redan beslut och styrdokument – men hur följs de?
- Patientperspektivet kan visa risker innan de blir skador
- Goda exempel visar:
Det fungerar!

Patientsäkerhetslagen 1997
SFS 1997:460-13

Bildkälla:
<https://lakartidningen.se/nyheter/forandring-som-utmanar-maktstrukturer/>

Ekonomisk förutsättning

Brister i patientsäkerheten leder fortfarande till stort lidande och ökade kostnader

Somatisk slutenvård för vuxna årligen:

Källa: Markörbaserad journalgranskning – skador i somatisk vård 2013–2023 på nationell nivå (SKR), Plats för vård (Socialstyrelsen 2024)

 Socialstyrelsen

Data från SKR:s rapport har i ovan bild uppskattat att de extra vårddagar som vårdskador medför kostar cirka 8 miljarder kronor per år.

Dessa siffror inkluderar inte andra hälsoekonomiska aspekter som sjukskrivningar, läkemedelskostnader och inkomstbortfall.

Vad forskningen säger:

 Internationell evidens (enligt WHO, OECD och vetenskapliga studier):

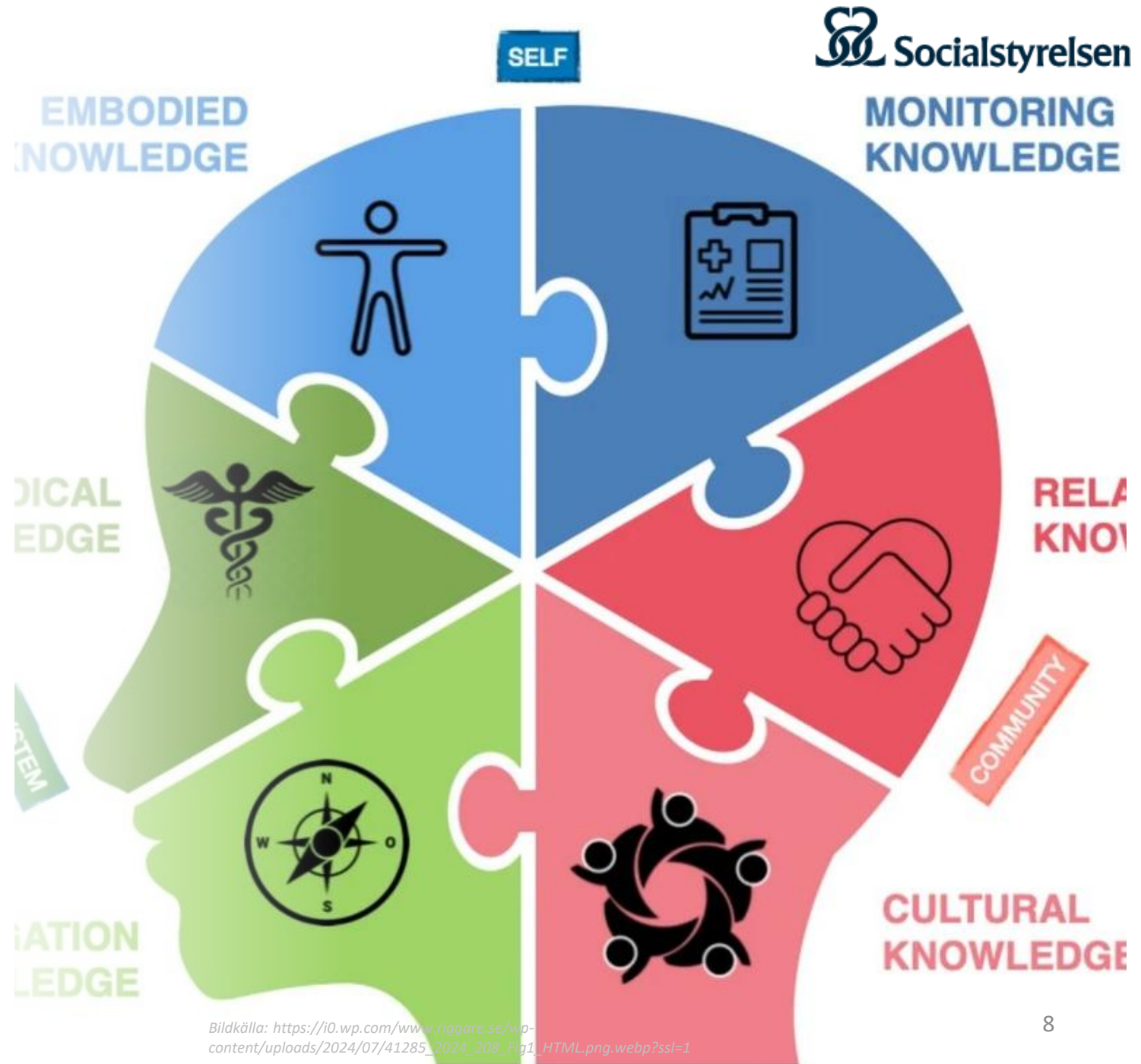
- Upp till 15 % av vårdskador kan undvikas genom ökad patientmedverkan i vissa kontexter.
- Studier visar att när patienter aktivt deltar i säkerhetsarbete (exempelvis ställer frågor, deltar i beslutsfattande, rapporterar avvikelser) så **minskar risken för felmedicinering, vårdrelaterade infektioner och kommunikationsmissar**

 Svenska förhållanden:

- Enligt Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Socialstyrelsen är **1 av 10 patienter** som vårdas i slutenvård utsatta för en vårdskada.
- **30–40 % av dessa vårdskador bedöms vara undvikbara.**
- Genom att involvera patienter och närstående i vårdplanering, informationsöverföring och egenvård kan en del av dessa skador minskas.

Vad vi som föreningar bidrar med

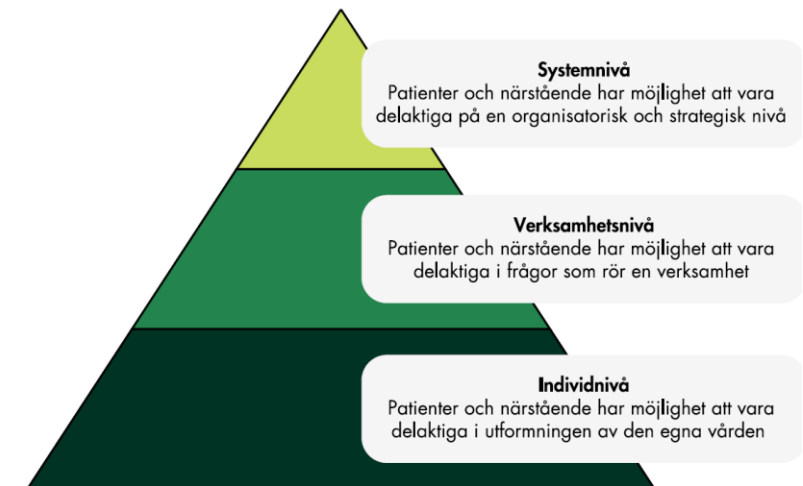
- Livserfarenhet – av att leva med sjukdom
- Systemförståelse – från tusentals medlemmars berättelser
- Lösningar – vi har idéer och vill bidra

Hur ser samverkan ut i praktiken?

- Nationellt: patientråd, referensgrupp, riktlinjearbete, etc.
- Regionalt: patient-/brukarinflytande i processteam, arbetsgrupp, etc.
- Lokalt: samarbete i utbildning, SIP-möten, etc.

Källa: Ombearbetning av Nationell samverkan för psykisk hälsa (2023).

Dialogfråga?

- Hur väl nyttjar ni patient- och närståendemedverkan?
- I vilka plan?
- Nyttjar ni patientföreningarna?

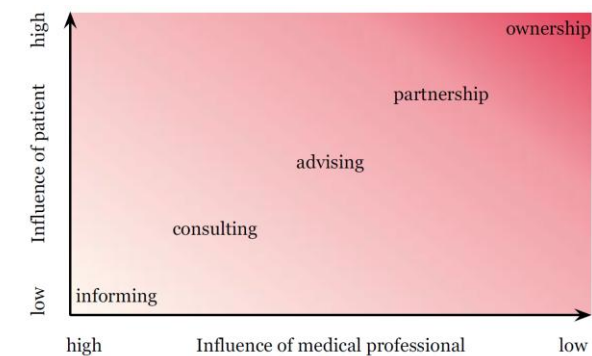

Hur får vi vara med från början?

- Involvera tidigt – inte när allt är färdigt
- Skapa strukturer för medverkan
- Lyssna in många röster – inte bara de som är lättillgängliga

Bildkälla: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.uppdragpsykiaskhalsa.se/stockholmslan/wp-content/uploads/2021/09/2017_involvera_mera_ver_170314.pdf

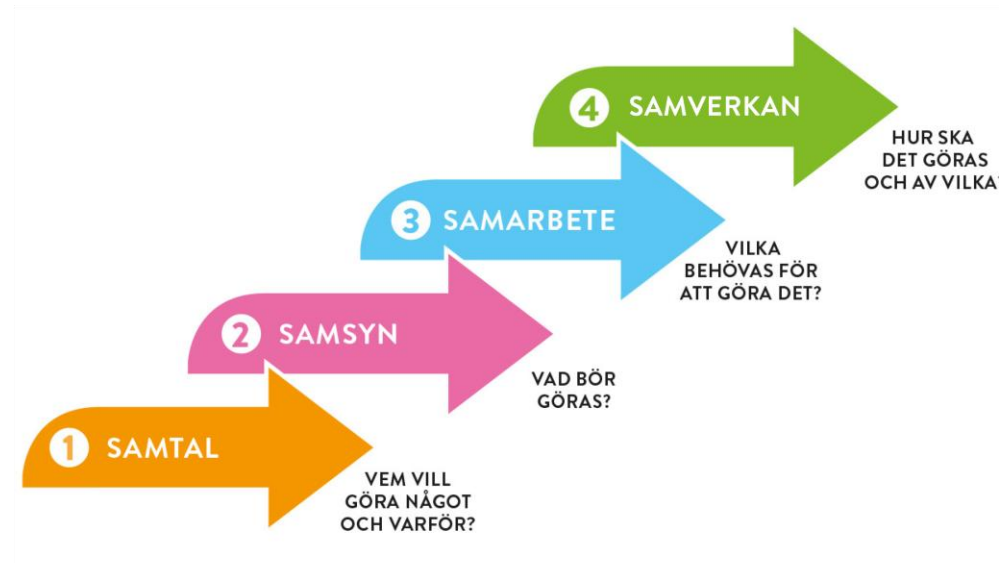
Figur 2 Patientmedverkandetrappan

Källa: CBO (2013)

Vad vill vi att ni tar med er?

- Samsyn bygger förtroende!
- Samverkan skapar inflytande!
- Samarbete förändrar vården
– här och nu!

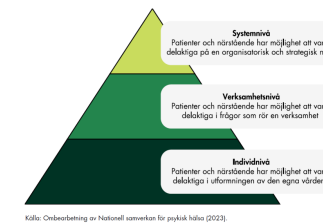

Nu – från ord
till verklighet

- Vi har pratat vision och struktur
- Nu får ni höra hur det faktiskt går till – på riktigt
- Varsågoda: våra medrepresentanter delar sina berättelser

Exempel 1

Nationellt – systemnivå!

Socialstyrelsens referensgrupp för patient och närstående

- Anhörigas Riksförbund
- Astma- och allergiförbundet
- DHR - Delaktighet, handlingskraft, Rörelsefrihet
- Demensförbundet
- Epilepsiförbundet
- Forum Spetspatient
- Funktionsrätt Sverige
- Neuroförbundet
- Njurförbundet
- Personskadeförbundet RTP
- Riksförbundet HjärtLung
- Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar – RBU
- Riksförbundet för Social och Mental Hälsa – RSMH
- Svenska Diabetesförbundet
- Tandhälsöförbundet
- Tarm-, uro- och stomiförbundet ILCO

Inte patient- eller närståendeföreningar/förbund, men en del av gruppen:

- Löf regionernas ömsesidiga försäkringsbolag
- Nationell samverkansgrupp patientsäkerhet

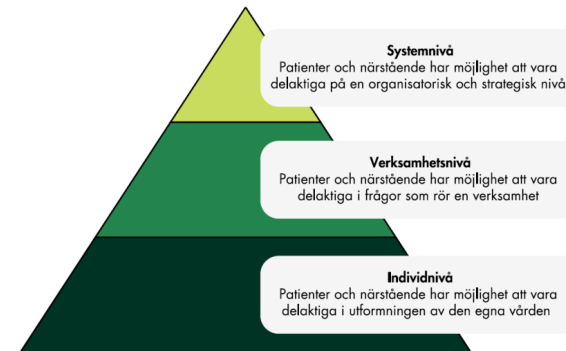

Exempel 2

Patient- och närståendemedverkan i ledning och styrning

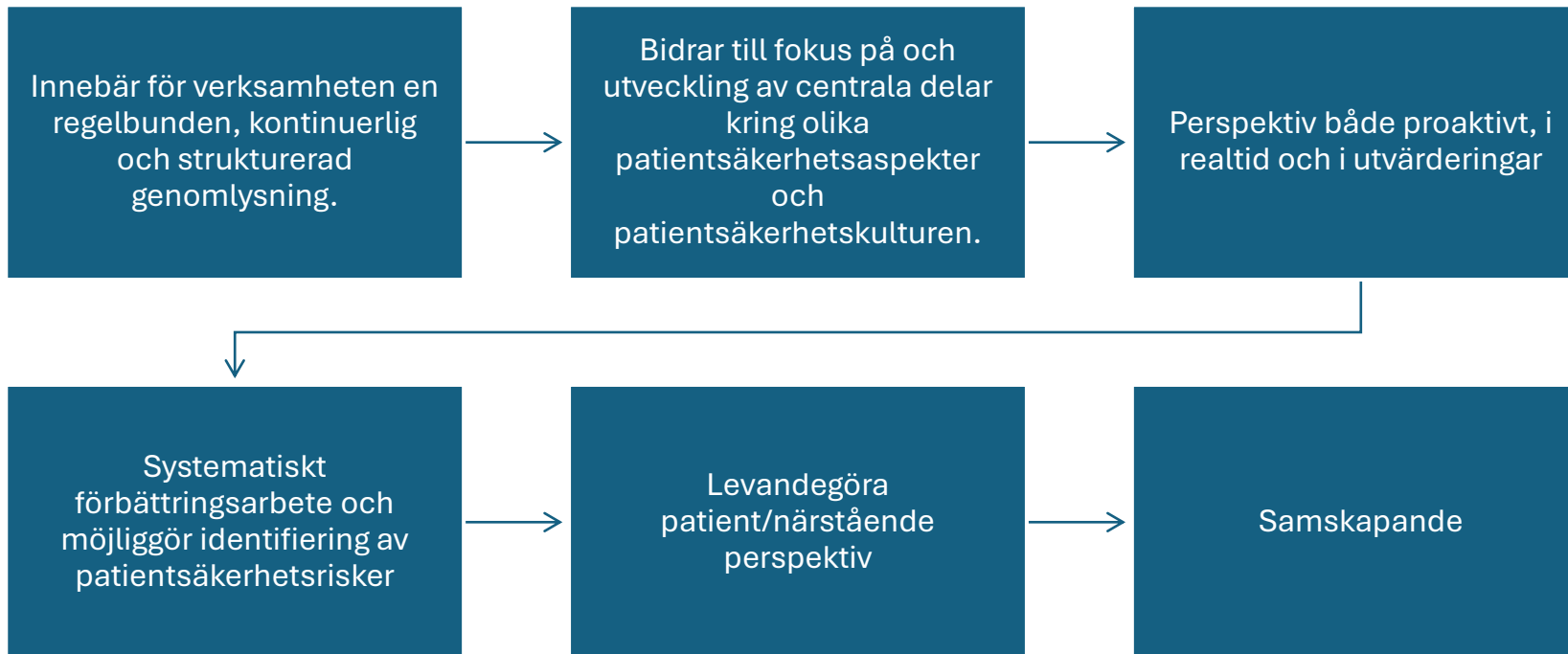
Patient- och närståenderåd

- Vanligast förekommande
- Etablerad form
- Kan skalas upp och ner
- Stor potential om rätt uppbyggt
- Goda erfarenheter

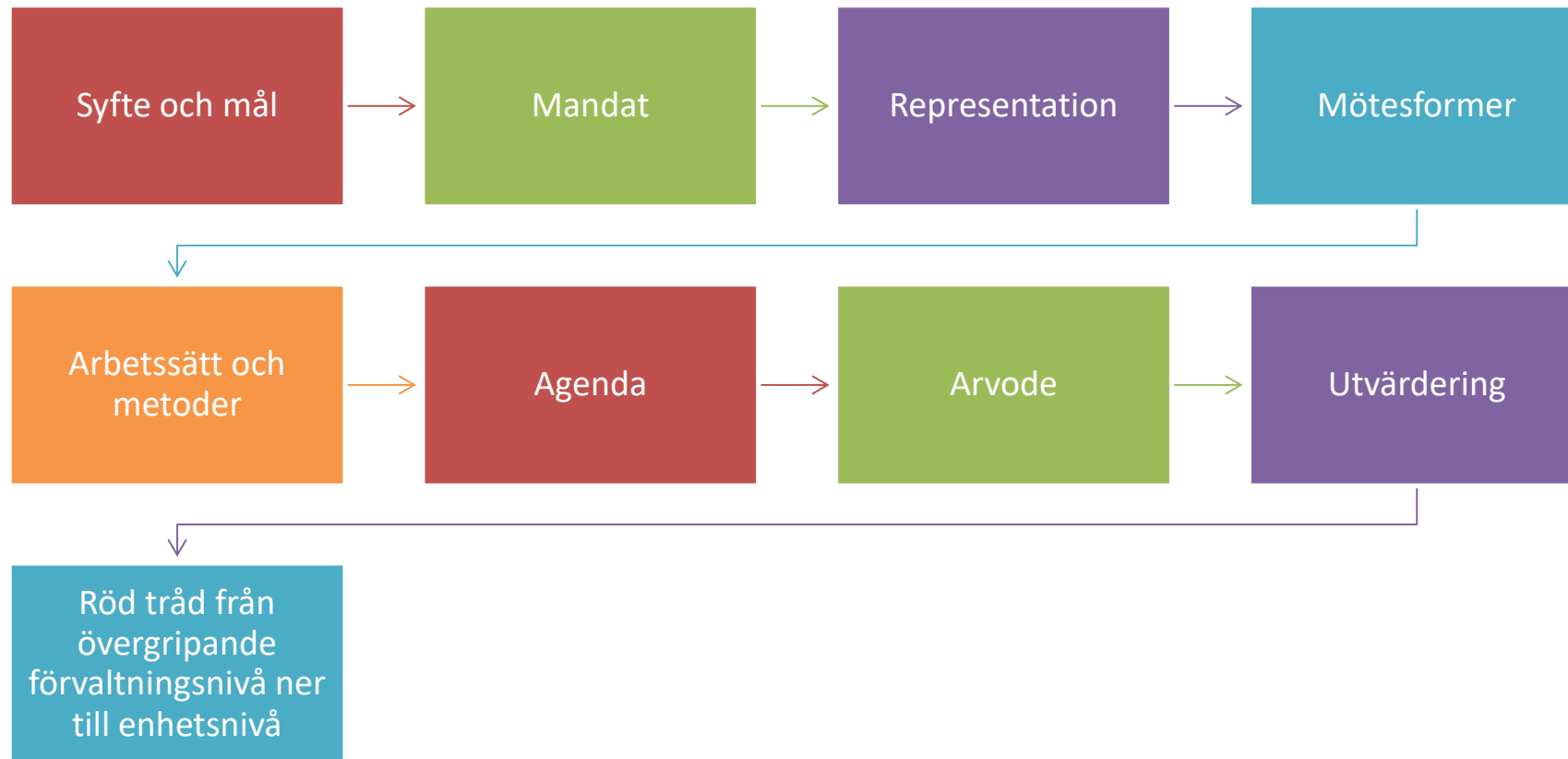

Källa: Ombearbetning av Nationell samverkan för psykisk hälsa (2023).

Varför?

HUR?

VAD?

Införa nya metoder, arbetssätt och perspektivskiften som främjar en patientsäker vård

Risikanalyser

Förbättringsarbeten

Medverkan i utbildning för hälso-, sjukvårds- och omsorgspersonal

Temadagar och utbildningar där patienter och närstående involverats i såväl planering, innehåll samt genomförande

Önskat läge- Patientsäkerhetspartner?

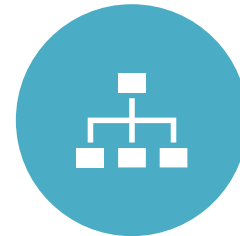
- Ingå i vårdorganisationens övergripande patientsäkerhetsarbete där ansvar för att följa och analysera data inom området ingår.

- Ha ett uppdrag att bevaka att patient- och närståendeperspektivet avseende patientsäkerhetsfrågor beaktas vid beslut inom hälso- och sjukvården.

- Ingå i medarbetarutbildning kring säker vård.

- Ingå i organisation för övergripande utredning av allvarlig vårdskada.

- Utgöra en vägledande funktion för patienter och närstående i uppdrag som medskapare för säker vård i olika forum inom hälso- och sjukvården.

Exempel 3

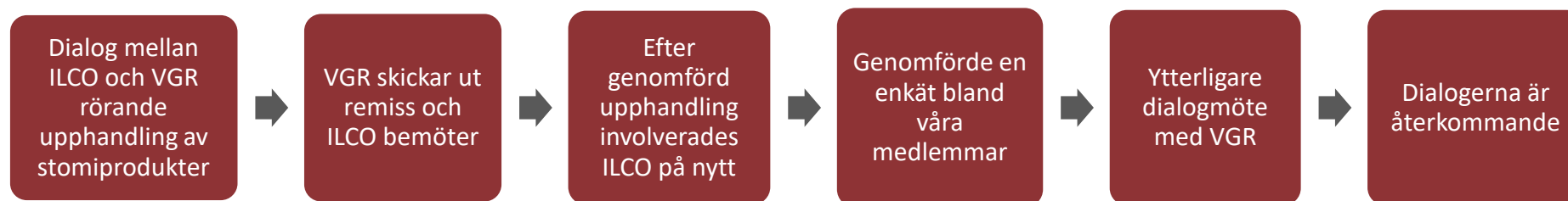
Vikten av tillgång till rätt medicintekniska produkter

VGRs system för upphandling av läkemedelsnära produkter

- Förskrivningsbara produkter upphandlas och distribueras direkt hem till patient
- Tillskillnad från övriga regioner där motsvarande produkter beställs via apotek av patienten själv
- Systemet möjliggör inte alltid förskrivning av **alla tillgängliga och personligt utprovade** medicintekniska produkter, utan endast ett urval

Patientmedverkan i processen

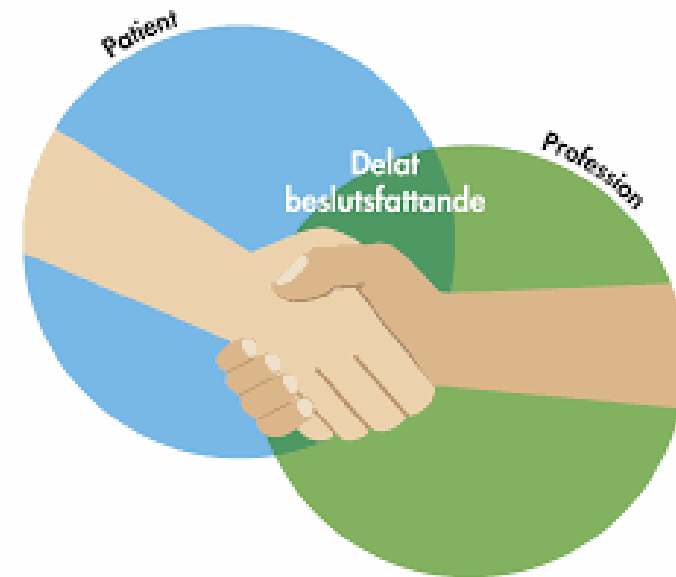
- För att minimera vårdskador

Glöm inte bort!

När patienter inkluderas på systemnivån:

- minskas risken för vårdskador
- tilltron ökar
- onödiga kostnader reduceras/elimineras
  - individen
  - vården
  - samhället

Tack för att ni lyssnade!

Kontakt:

Sven: Sven.jonsson@njurforbundet.se

Carina: Carina.alm@ilco.nu

Jenny: jenny.wetterling@rsmh.se

Frågor?

Dialogfråga?

- Hur väl nyttjar ni patient- och närståendemedverkan?
  - På vilket sätt?
  - I vilka plan?
- Nyttjar ni patientföreningarna?
- Hur får vi kontakt med patientföreningar?
- Hur kan patientföreningar bidra i ditt patientsäkerhetsarbete?
- Kan vår organisation vara med i Socialstyrelsens referensgrupp för patient och närstående?

